

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

O dramă în văzduh

(Vezi explicația în pagina 5 și 6)

Chopin și George Sand

George Sand a cunoscut pe Chopin prin intermediul lui Liszt și a d-nei d'Agoult. La 28 Martie 1837, George Sand scrie lui Liszt, dela Nothant :

„Spune-i lui Chopin că-l rog să vă însoțească, că Maria nu poate să trăiască fără dânsul și că eu îl ador”.

La 5 Aprilie, ea scrie d-nei d'Arnoult :

„Spune-i lui Chopin că-l idolatrez”.

D-na Arnoult și-a îndeplinit oare această însărcinare ?

Ceia ce e sigur, e că ea îi răspunde :

„Chopin tușește cu o nesfârșită grație. El e un om nehotărât. La el numai tușea e permanentă”.

Această răutate feroce e numai femeiască.

La epoca când pătrunse în existența lui George Sand, Chopin, compozitorul și artistul favorit al saloanelor pariziene era pianistul la modă. Avea 27 de ani, căci s'a născut în 1810.

Succesul — care nu reușește nicăiri ca la Paris — vine artistului ; a cărei măiestrie delicată de a cânta la piano se potrivea de minune cu dimensiunile și atmosfera unui salon. El spunea lui Liszt că mulțimea îl intimidă, că se simțea asfixiat de acele răsufări grăbite, paralizat de acele priviri curioase. Și adăoga :

— D-ta ești destinat pentru aceasta, căci, când nu-ți câștigi publicul, ai eu ce să-l asomezi.

Chopin era sărbătorit. Slab și bolnav, el a fost totdeauna mângâiat și îngrijit. A crescut într'un interior de familie unită, liniștită, în unul din acele medii modeste, unde toate amănuntele vieții zilnice sunt relevate printr'o firească distincție de sentimente. Prințul Radzivil s'a ocupat cu educația sa. Chopin a fost primit de timpuriu în corcurile cele mai aristocratice, și cele mai vestite frumuseți au zâmbit adolescenței sale. El a fost fermecat și de viața de lume și de dulcele influențe feminine. Se simțea de îndată că Chopin e un om bine crescut. Acest lucru se observa, chiar la pianisti. El apărea cu cravată elegantă, cu mănusi albe, — mănusi a la Chopin. — cu înfățișarea puțin melancolică. Se știa că e bolnav. I-se cunoștea o poveste sau o legendă de amor nenorocit. El iubise, în Polonia, pe o tânără fată care i-a fost refuzată.

I-se găsea asemănarea cu muzica sa, al căreia frază visătoare și melancolică părea că plutește în jurul fânței sale tânără și palidă. Astfel era farmecul melancoliei care se răspândea atât din ființa cât și din opera sa și care, subtil, se insinua în inimă.

Chopin nu se gândea de loc să intre în raporturi cu Lélia (George Sand).

Nu-i plăcea femeile-autor. Și ea îi inspira puțin frică. Liszt, care trebuia să știe ce trebuia să se întâmple, de oarece el i-a prezentat unul altuia, scrie, în biografia lui Chopin, că artistul senzitiv și ușor de înspăimântat se temea de această femeie mai mult de cât de alte femei de ea care, ca o preoteasă din Delfi, spunea atâtea lucruri pe care altele nu știau să le spue.

El evita, întârzia întâlnirea. D-na Sand nu știa de această frică de sine. Ea a fost aceea care a venit la dânsul. E ușor de înțeles prin ce i-a plăcut el. A fost, la început, prin aceleași motive care-l făceau să fie căutat de toate femeile, dar și prin deosebirea naturilor lor. Ea era în toată puterea expansivă și exuberantă. El era discret, misterios, se pare că caracterul polonez consistă în a se împrumuta fără să se dea vre-odată ; și unul din prietenii lui Chopin spunea despre dânsul :

— Chopin e mai Polonez de cât Polonia.

Acest contrast chiar poate să fie o atracție. Să se adăoge că George Sand era foarte sensibilă la farmecile muzicii. Inșă, ceia-ce văzu ea mai ales la Chopin, a fost tipul „artistur lui” așa cum îl concepea ea, visător, pierdut în noroi, incapabil de orice activitate practică, „amantul imposibilului”. Și apoi, a fost bolnavul. N'a fost ea care, la plecarea lui Musset și după nopțile atroce petrecute la căpătâiul lui, îi scria din Veneția :

„Pe cine voi mai avea acum să îngrijesc ?

Trebuie să se spue că George Sand l-a îngrijit cum știa ea să îngrijească, cu un devotament admirabil. Inșă dacă ea a continuat să vegheze asupra aceluia pe care-l numea, cu o bunănotate cam sinistru, „bolnavul ei obiș-

vru”, în curând farmecul s'a risipit. Contrastul a două naturi poate să atragă la început ; aceasta însă nu durează mult, și, primul entuziasm trecut, acest contrast își are efectul său logic, care desparte. Aceasta e părerea pe care Liszt și o exprimă sub o formă puțin cam barocă, care însă nu e lipsită de energie. El semnaleză tot ce era „incompatibil, diametral opus, antipatie între aceste două naturi cari păreau că nu s'au pătruns printr'o atracție subită și factice de cât ca să întrebuinteze lungi eforturi pentru a se respinge cu toată puterea unei dureri nespuse și a unei plietiseli vehementă”. Caracterul lui Chopin, cu progresele boalei sale, s'a înăsprit, și după spusa lui George Sand, „Chopin supărat, era înspăimântător.” Nu era lipsit de spirit și se pricepea că persifleze pe acei cari nu i plăceau. Să adăogăm că Solange și Mauriciu (copii lui Sand) s'au făcut mari, ceia-ce făcea situația puțin delicată.

În anul 1847, care a fost anul rupturii și înainte ca ruptura să se fi consumat, George Sand publică un roman intitulat „Lucrezia Floriani”, unde a schițat, sub numele prințului Carol, un portret de al lui Chopin. Ea s'a apărut de acest lucru, de sigur. Contemporanii însă nu s'au înșelat în privința aceasta. În biografia lui, Chopin s'a recunoscut în eroul din acest roman. Și dovadă despre aceasta, e că el s'a supărat. La drept vorbind, portretul n'avea nimic jignitor. Iată câte-va trăsături ale acestui portret : „Dulce, sensibil, în toate, el avea, la vârsta de 15 ani, toate gingășiile adolescenței adăogate la seriozitatea vrăstei mature. El a rămas delicat la corp ca și la spirit. Această lipsă de dezvoltare musculară însă, a avut avantajul de a-și conserva o frumusețe fermecă-

FINAL

*Nici astă seară n'o să viu.
Citește cel din urmă cânt ce-ți scriu...*

*Acum când asfințește lumina ce-aurise
În sufletele noastre un basm trist și bizar
Desprind din vâlmășagul stăruitor de vise
Un vers, ce-ți recitaseam, cu pleoapele închise
În cazul-aceia var...*

*Dar az' flutură jalnic l'a sufletului poarta
Negre flamuri de doliu
Și gândul înfășoară în recele-i lînțolin
Iubirea noastră moartă.*

*Într'ea noastră... Vis furat din țări albastre
O floare rară strânsă de lutul dintr'o glastră.
Într'ea noastră... Mugur de trandafir se născu
Nainte de-ași trimite parfumul către Soare.
...Rămâi în urmă-i doruri...*

De asura lor nebună

*Ne-om sbuciuma zadarnic în nopțile cu lună
Și până 'n clipa 'n care s'o stinge abusul vis
Ne-o chină fantama iubirei ce am ucis...*

Gabriella I. Anastasiu-Vuculescu

toare... Această frumusețe era aceea a acelor creaturi ideale pe care poezia evului-mediu o puneă la împodobirea templelor creștine... Nimic nu era mai curat și mai exaltat, în acelaș tip, decât gândirile sale... Veșnic pierdut în reveriile sale, nu avea simțul realității..."

Iată, acum, superba sa politeță, aceea fineță și cea nervozitate cărora le datora un fel de divinație și după cum trebuie, pentru ca un portret să fie viu, ca oarecari defecte să întorvărășească oarecari calități, nu s'uitat să se noteze și acel mister în care se aducea prințul ori-de câte ori sensibilitatea sa era jignită, nici firea lui susceptibilă:

„El avea spirit în mod prodigios; era de o fineță subtilă, ironică, o mică veselie copilărească și batjocoritoare”.

În definitiv, deci, dacă era o glorie pentru prințul Carol de a semăna cu Chopin de a fi modelul după care a fost descrisă această figură neuras-tenică foarte distinsă.

Petru T. Gâdel

I-mi cea deșteaptă

— Poveste japoneză —

Într-o provincie a Japoniei, anume Sin-Sin, trăia odată un om care avea, singura lui avere, o maimuță, al cărui nume era I-mi.

Maimuța era foarte deșteaptă și învățase fel de fel de glume și jocuri pentru care stăpânul era sursa plăcutelor bune. Umbla cu I-mi prin toate locurile și cum găsea câțiva oameni adunați la un loc, numai de cât puneă maimuța lui să joace, să alege, să glumească și să arate diferitele exerciții grele pe care ea le cunoștea.

Oamenii râdeau cu poftă și se mirau de toate câte le vedeau, iar când stăpânul maimuței, după terminarea reprezentației, întindea furtiușorul lui de lemn, curgeau numai monede de argint, iar câte o dată se vedea și aur. Astfel merșeră lucrurile mai mulți ani și stăpânul strânse o avere frumoasă. Însă toate au un stărsit în lumea aceasta.

Maimuța îmbătrâni și își pierdu voioșia de altă dată, iar cu timpul din ce în ce mai greu își făcea jocurile ei distractive.

Aurul nu se mai văzu niciodată, pe fundul valerului, monedele de argint foarte puține, iar cele de aramă deveneau din ce în ce mai rare.

Într-o zi însă, stăpânul veni acasă cu furtia goașă și, fiind cu totul supărat de acest lucru, și din cauza acestei supărări neputând vedea lucrurile în adevărata lor lumină, ne mai ținând seamă de serviciul lung și credincios al maimuței, el zise soției sale: „Măine să te duci la abator și să spui măcelarului să vină până aici”.

— Ascultă bărbate, zise femeia foarte mirată, pentru ce ai nevoie de măcelar ca să vină la noi, ce vrei să-ți facă?”

Atunci soțul răspunse: „Nu mai are nici un rest ca să-mi mai stric picioarele de geaba umblând cu strâmbătura asta de maimuță, căci ea nu mai este în stare să facă nimic. Rândul trecut cu toate că i-am tras vreo câteva ciomege pe spinare, cu toate acestea tot n'a vrut să joace cum se cade, și acum n'am hotărât să o vând măcelarului căci tot vom lua ceva parale pe ea”.

I-mi, care se afla în adălașul vecin, auzi cu groază toată această conversație.

Sărăcuța înțelegând intențiunea stăpânului său își zise în sine: „cu drept cuvânt stăpânul meu este neomenos, căci după ce l'am servit atâția ani cu credință în cât eu l'am

AMPHION

de LEONTIN ILIESCU

I

*Odintoară — vremuri din povești —
Pe când visa și pe pământ iubirea,
Era senină ca și astăzi firea
În nopți de Mai, sub candelă cerești.*

*Pe-atuncia cântăreți dumnezeiești
Se pogorau din cer, iar omenirea
Își înălța nevinovat privirea
Spre-acești trimiși de sus cu măndre vești.*

*Pe-atunci trăia pe lume Amphion,
Superb ca Baneis, ca Philemon,
Iar lira lui cântă eterne visuri.*

*Și Amphion visă ca și Orfeu,
Prin lira lui grăia chiar Dumnezeu,
Stăpân pe culmi, puternic pe abisuri.*

II

*Cânta atât de dulce vrăjitorul
Că pietrele în cale-i se mișcară
Și pietrele din voia lor durură
Cetatea 'n care stăpânește dorul.*

*Cetății după cetății se ridicară,
Dar nimeni nu vedea pe Ziditorul...
Cânta atât de măndru visătorul
Că-l ascultau și lanuri, și isvoară...*

*Iar muritorii toți se minunară
Că nu suflă nici unde Ziditorul
Și cerului cu ochii se rugară.*

*Ca din senin de-odată ei simțiră
Fiori de flori — le-aduse vrăjitorul?
Și oamenii de-atuncia se iubiră...*

III

*Și 'n mine cântă astăzi vrăjitorul
Iar inima-mi de dragul lui palpită,
Și parcă primăvara înflorită
Și-a strâns din flori în mine tot soborul.*

*Ce clar visează 'n sufletul meu dorul!...
E-o 'mprăștiere dulce, infinită,
De sărutări... e firea 'ntinerită
...Și parcă 'n mine și-a 'ntrupat fiorul.*

*Ca pietrele lui Amphion — iluzii
Se strâng din voia lor ca să ridice
O cetăție de iubire muzii.*

*Și se înalță spre etern cetatea
De vis de asupra unei lumi pitice
Ca să-i strivească lumii răutatea...*

IV

*Ca Amphion, într'aripat de visuri,
Am vrut să 'nalt vieții creatoare,
Un templu de iubire visătoare
Din voia celui ce-i stăpân pe-abisuri.*

*Dar cine — asruttă — a cerului chemare
Când omul azi e înecat în rele,
Când sufletul e surghinuit din stele,
Când lumea e a lacrimilor mare?*

*Eu astăzi cânt de dragul unei umbre
Și trec prin clipe stranii, grele, sumbre,
Și nimeni parcă nu-mi pricepe dorul.*

*De-ar fi să nu-mi pricepi nici tu cuvântul,
Atunci și lira mi și-ar sfârși avântul
Iar Amphion și-ar lua din lume sborul...*

făcut teafă averea pe care o are, acum când sunt Istrănu și nu mai am putere ca să continui mai departe serviciul, în loc să mă lase să-mi sfârșesc ultimele zile în liniște, el voiește să mă vândă măcelarului care cu siguranță că mă va tăia și da carnea mea spre a fi mâncată. Vai de mine și de mine ce o să mă fac eu? Dar stai că mi-a venit în minte o idee fericită. Mi-se pare că în pădure, nu

departe de aici, locuiește un mistreț renumit prin înțelepciunea lui. Dacă ași merge la el ca să-i vorbesc și să-i povestesc soarta mea, poate îmi va da vreun sfat bun. Însă nu era timp de pierdut și sărmana I-mi se strecură ușor ieșind din casă și o luă la fugă în spre pădure ca să caute pe mistrețul cel înțelept.

Au noroc că numai de cât găsi pe marele filosof mistreț căruia îi grăi astfel: „Prea stic

OSCAR WILDE

CASA CURTEZANEI¹⁾

Noua remuşcare

Păcatul este al zmeu; nu înţelesesem.

Astfel, deci, muzică este prizonieră în ascunzătorul ei. Abia dacă, din vreme în vreme, atingerea trecătoare a unui val chinuleşte, cu mişcările-i fără sfârşit, acest fărânc sterp. Şi în adducul pustiit al acestui înut, Vara şi-a săpat un mormânt atât de adduc, încât salcia cea de

plumb abia dacă îndrăzneşte să implore ternet, vântului lăptos, o floare de argint. Dar cine-i cel ce vine pe acest fărânc? (Nu, iubirea mea, ridică ochii şi admîră). Cine-i cel ce vine de la Miază-Zi, în vîşmintele colorate?

E Maestrul pe care l-ai descoperit, el va culege trandafirii ce încă n'au fost smulşi gurii tale, iar eu voiu rămîne, ca şi mai înainte, plîngînd, tîchîndu-mă.

* Vezi „Universul Literar” numărul precedent

Traducerea acestor poeme ale lui Oscar Wilde e datorită d-lui M. Negru.

mate d-le mistret, faima înţelepciunii dv. a străbătut toată lumea, şi eu care sunt acum într-o situaţie foarte nenorocită, am venit ca să vă cer un sfat. Şi ea îi povesti toată păţania ei.

Bătrânul mistret, auzind laudele maimuţei, îşi lînsă mulţumit rîsul său rotund şi se hotărî ca să-i vină întru ajutor.

După ce filosoful pădurii stătu un moment pe gânduri, zise: „Maimuţă dragă, nu este tocmai uşor de a descurca o situaţie așa de grea ca a ta, eu însă tot voi încerca să fac ceva. Mai întâi spune-mi, nu cumva stăpânul tău are vreun copilăş mic?”

— „Cum să n'ăibă? Da, are un băieţuş drăguţ de vreo doi ani, pe care mama sa îl scoate afară înainte de a se apuca de gospodărie.”

— „Bine. Atunci eu voi veni de vreme acolo şi voi pândi momentul prielnic pentru a apuca pe copil, după care voi fugi cu el în pădure.”

— „Vai de mine! Şi apoi, întrebă I-imi?”

— „Mama copilăşului se va înspăimînta, iar ceilalţi cu toţii îşi vor pierde, la început, capul. Atunci tu vei alerga repede după mine şi când voi intra în pădure eu îţi voi da numai de căt copilăşul, pe care îl vei duce acasă şi-l vei înapoia mamei sale. Cred că după această faptă ei nu vor mai fi în stare să te mai vîndă măcelarului.”

I-imi fu încântată de sfatul dat şi mulţumi din toată inima prea înţeleptului sfetnic. Apoi se întoarse acasă unde până dimineaţă nu-şi găsi locul din cauza neliniştii, căci vă puteţi închipui că ea acum făcea pasul cel mai mare de care depindea soarta şi chiar viaţa ei. Va reuşi sau nu va reuşi furtul?

A doua zi sărmana I-imi se sculă foarte de dimineaţă şi aşteptând momentul critic, îşi chinuia gândurile în tot felul de chipuri cum avea să decurgă reprezentăţia. Timpul trecea foarte greu, când în sfârşit femeia se sculă şi totul merse așa după cum prezisese mistretul.

După obiceiul ei, mama scoase leagănul cu copilăşul afară şi se întoarse în casă pentru a-şi vedea de gospodărie. Copilăşul se bucura şi râdea la petele Soarelui care, trecând printre frunzele copacului, jucau pe toate obiectele.

Deodată el auzi un sgomot şi scoase un tipăt de spaimă. Mama se speriată veni într'un suflet ca să vadă ce s'a întâmplat scumpului ei copilăş. Dar vai ce nenorocire! Ea găsi leagă-

nul gol, iar copilăşul ţipa în gura unui mistret uriaş, care trecând prin poarta curţii, fugea cu prada sa în spre pădure.

Cu raunile ridicate spre cer şi tipând cu disperare, alergă femeia în camera unde dormea bărbatul său. Acesta se sculă se așeză în pat şi începu a-şi freca ochii lipiţi de somn. El nu prea înţelese ce moşcase pe femeia lui de se vîlcărea așa. Numai după ce femeia lui reuşi să-i explice ceea ce se întâmplase cu copilăşul lor, numai atunci el se hotărî să iasă la pcară, însă mistretul era prea departe. Dar iată că el vede că în urma mistretului alerga maimuţa într-o fugă nebună, şi el se miră foarte mult de vitejia acesteia.

După cîtva timp I-imi se întoarse acasă cu

Un pictor mare rus

I. N. Kramski

Acei cari au fost prin Basarabia şi au intrat prin casele gospodarilor din oraşe şi de pe la sate, prin casele învîţătorilor, preoţilor, micilor proprietari şi negustori nu se poate să

I. Kramski: Hristos în deşert.

nu fi văzut în perete unul din cele două tablouri ale lui Kramski „Hristos în pustiu” sau „Dureră nepotolită”. Ele sunt atât de mult reproduse,

băieţuşul pe care îl purta în braţele sale. Bucuria şi recunoştinţa celor doi soţi nu mai cunoscuseră margini:

— „Şi pe acest amic al moştrii, tu prost şi fără inimă, ai vrut să-l vinzi, strigă femeia. Dacă n'ar fi fost I-imi, noi am fi pierdut cu siguranţă copilăşul nostru.”

— „De astă-dată tu ai avut dreptate nevastă, răspunse bărbatul, luând copilăşul din braţele maimuţei şi ducându-l în casă. Când va veni măcelarul să-i spui că nu mai avem nevoie de serviciul său. Iar acum dă-ne o năncare bună ca să cinstim şi pe I-imi.”

Când măcelarul sosi I-se comandă o bucată de carne bună pentru masa de seară.

I-imi, în urma celor petrecute, îşi căpătă o soartă mai bună şi viaţa ei continuă a fi liniştită în casa acestor oameni cari erau acum amicii ei, fără a-i mai da ciomege pe spinare.

Tradus din suedeză de

D. şi N. Teodosiu

O curiozitate

Atât de mare importanţă se dădeşte castităţii trupesti în vechime şi bino facerilor ei în domeniul intelectual, încât aproape şase secole, la Universitatea din Paris, nici un om căsătorit nu era primit în vreuna din Facultăţile ei. Înainte de a libera licenţa „în arte” cancelarul cerea postulantului acest jurământ: „*Jurate quod non estis matrimonialiter conjuncti*” şi în ziua de 29 Aprilie 1566 câţi-va oameni căsătoriţi introducându-se în Universitate, cu ocazia războaielor civile, ei au fost brutal isgoniţi şi pedepsiţi.

asa de răspândite în toate casele, în eât, cum spun, cu greu vei găsi o casă rusesască în care să nu găseşti o reproducere după aceste tablouri.

Şi Kramski nu este dintre pictorii tineri şi la modă. Au trecut treizeci şi ceva de ani de când a murit. Şi el a murit ca om în vîrstă, așa că este aproape o jumătate de veac de când

lucrările lui așa de iubite au fost concepute şi realizate.

Ceace le face însă să fie şi astăzi căutate e prea mult omenescul care

este în ele. În care familie nu s'a perdut un copil; care este mama care n'a perdut îngeraşul dragălaş care îi făgăduia atâtea lucruri, pentru ca să nu existe o casă în care tabloul lui Kramski care reprezintă desepărarea mamei în faţa sicriului copilului să nu deştepte amintiri şi să consoleze a durere.

mult. Cartea pe care nu o putem lăsa păda din mână, tabloul de care nu ne putem îndepărta şi vrem să avem vecinic lângă noi ca pe nişte prieteni şi consolatori se pot numi într'adevăr opere de artă.

Arta, spunea Kramski, trebuie să ducă la desăvârşirea omului. Şi din acest punct de vedere şi în cea ce

tele lui celebre sunt acelea ale lui **L. Tolstoi, Necrasov, Grigorievici, Suvorin** şi a multor persoane din lumea mare.

Dar cele mai cunoscute şi răspândite lucrări sunt acelea de care am amintit mai sus, şi care, după cum spun, rare ori lipsesc din vr'o casă, dacă nu sub forma de tablou, cel puţin sub forma unei cărţi postale în albul bunul familial.

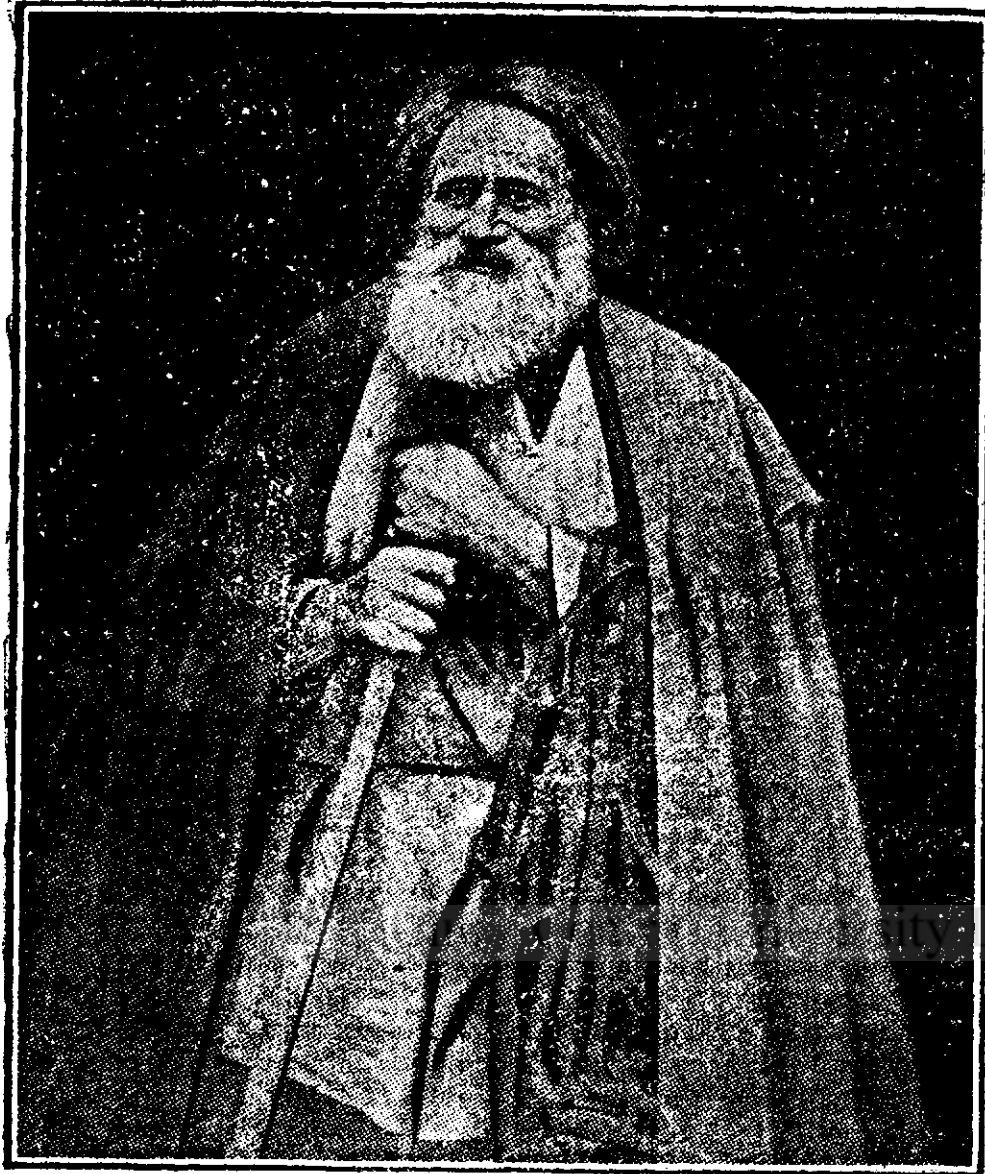
Dr. I. Duscian

O dramă în văzduh

de Marcel Level

— Vezi ilustrația din pag. 1 —

I. Kramski : Bătrânul.

Şi cine n'a stat la îndoială în viaţa lui asupra credinţei şi puterii ei şi nu s'a întrebat ce va fi dincolo de moarte şi ce trebuie să facem ca viaţa de aci să fie în deplin acord cu făgăduiele şi amintirile celei de mâine? Mai fiecare din noi! Aceiaşi îndoială şi şovăire înainte de aşi începe apostolatul său a avut-o şi Hristos şi Kramski a prins admirabil această pagină din viaţa Mântuitorului în desert. De aceea ne este atât de aproape şi Hristos cum este tabloul lui Kramski, căci în el găsim tot omenescul nostru.

Kramski n'a fost numai un portretist admirabil, care prindea viaţa de pe faţa omului în toate amănuntele ei, cum rar portretist reuşeşte dar a fost şi un adânc cunoscător al sufletului omenesc.

El cerea dela artă un cuprins adânc şi apropiere intimă, de sufletul omului. Numai acele opere de artă, spunea el, au valoare, care se apropie direct de tainele sufletului şi inimii şi cu care omul se confundă şi încape să le iubească tot mai mult şi mai

priveşte concepţiile lui filosofice despre artă, el era aproape de **Lev Tolstoi**. El este tot aşa de artist-cugetător cum era şi patriarhul dela Jasnaiia Poliana. Şi el ca şi Tolstoi ştia să târască lumea după el, s'aibă pretutindeni proseliţi. De aceea, spun, e rară casa aceea rusească unde n'atârnă unul din tablourile lui populare în număratele reproduceri cari au apărut.

Viaţa lui externă e bogată în întâmplări. Născut în 1837 dintr'o familie de mici funcţionari, talentul pentru desen s'a dezvoltat din copilărie, dar multă vreme a trebuit să se zbată ca să poată ajunge să se îndeletnicească cu arta sa. Academia de belle arte din Petrograd nu o termină neputând tolera rutina profesorilor săi şi şi face singur drum în lume. Fondator a două cercuri artistice care au jucat un rol mare în lumea culturală rusească, el a contribuit şi cu scrisul la răspândirea gustului pentru frumos.

El a pictat mai bine de 40 de tablouri şi 700 de portrete. Din portre-

La 1 Iunie, la ora 9 dimineaţa, balonul nostru sferic „CENTAURUL”, era gata de plecare. Un vânt uşor dela răsărit făcea să tresară frunzele copacilor. Am făcut din nou repede inventarul lucrurilor pe care le luam. Nu ne lipsea nimic, nici măcar tradiţionala sticlă de şampanie pe care urma s'o bem în văzduh în cinstea tovarăşului meu de călătorie, care trebuia să facă prima lui ascensiune. Din când în când, mă uitam cu coada ochiului, la prietenul meu încercând să oitesc pe pe faţa lui emoţiile fugitive. El îmi zise însă zâmbind :

— Fii fără teamă, voi fi la înălţime.

În sfârşit sosi şi ora plecării.

Ne-am suit în nacelă şi peste câteva clipe, când totul fu gata, balonul se înălţă spre cer; în timpul acesta prietenul meu plecat pe nacelă, strigă publicului entuziasmat care ne privea de jos : *La revedere ! Pe curând !*

Cu timpul însă exclamaţiile celor de jos nu se mai auziră, de oarece balonul urcându-se cu o repeziune nespusă, plutea acum în aer la câteva sute de metri.

— Te simţi bine? am întrebat pe prietenul meu, care privea fermecat decorul care se desfăşura înaintea privirilor lui.

El se întoarse spre mine şi privindu-mă drept în faţă :

— Da, mă simt nespus de bine... Ce priveşti feerică. Îţi datoresc cea mai grozavă şi plăcută senzaţie a vieţii mele... Nici odată n'o să-mi mai fie dat să văd un spectacol mai măreţ.

Orăşele nu mai erau acum decât pete. Străzile, pieţele, parcurile şi fluviile păreau simple linii drepte. O simetrie desăvârşită se desfăşura pretutindeni şi noi ne avântam în aer la o înălţime în care nici curenţii aerieni nu mai agitau atmosfera.

Prietenul meu se interesa acum de mersul balonului.

— La ce înălţime ne aflăm?

Am consultat barometrul :

— Două mii opt sute metri.

Prietenul meu repetă fraza în șoapă ca și cum ar fi vorbit cu el însuși, apoi adăuga cu teamă dar și cu oarecare mândrie :

— Două mii optsute metri. Praf ne-am face dacă am cădea dela înălțimea asta.

— E prea puțin probabil să cădem, — așa că putem fi foarte liniștiți... Dar nu cumva ți-e teamă ?

— Mie ? Ce ideie, dragă.

Prietenul meu tăcu. Soarele era acum deasupra capetelor noastre. O senzație de uitare, de liniște ne impresură, — în vreme ce în jurul nostru, deasupra și dedesuptul nostru, cerul își desfășură întinderea lui care ne păru nesfârșită. Trecură astfel câteva ore în răstimpul cărora nu ne-am spus o vorbă, preocupați fiecare cu spectacolul măreț al naturii.

În răstimpul acesta balonul nostru urea neconținut. Am consultat barometrul.

— Cât ? făcu prietenul meu.

— Patru mii nouă sute... Ți-e sete ? Nu vrei un pahar de șampanie ?

El clătină capul.

— Nu, dă-mi numai puțină apă.

După ce bău l'am întrebat :

— Cum te simți ?

— Bine... Văd că ne urcăm...

Nu știu dacă era numai o părere, dar glasul lui mi se păru că vine de foarte departe.

Peste o clipă el mă întrebă iară.

— La ce înălțime ne aflăm ?

— Șease mii trei sute.

Simțeam că un fel de moleșcală îmi năpădea creierul, un fel de beție vagă, un somn greoi împotriva căruia mi-era greu să lupt.

Vedeam lumina zilei, auzeam răsunarea sacadată a prietenului meu. Totuși mă simțeam amețit. Frigul mă pătrundea puțin câte puțin...

Cu toate astea mai păstram încă puterea de gândire și mi-am dat seama că trebuie neapărat să coborâm. Nam avut însă puterea să întind mâna până la supapă și am rostit doar : „suntem pierduți” ; înainte de a leșina.

Când mi-am venit în fire, am resimțit o senzație plăcută.

Mi-am trecut mâna pe față și-am constatat cu mirare că era pătată cu sânge... Se vede că în timpul leșinării mă năpădiser sângele pe gură și pe urechi ; deodată însă m'am uitat la prietenul meu, care zăcea întins pe jos în nacelă, fără să dea nici un semn de viață. L'am strigat de câteva ori : Petre, Petre ; dar el nu mi răspuse.

Am priceput atunci, în timp ce examinam fața lui palidă și nemışcată că totul se sfârșise cu el...

Am început să plâng, îngrozit de situația tragică în care mă aflam. După ce m'am mai liniștit, am cercetat barometrul și am constatat că balonul cobora.

Pe urmă m'au năpădit o sumedenie

de gânduri negre, de oarece se apropia clipa în care trebuia să aterisez și să arăt oamenilor strânși în jurul meu, trupul neînsuflețit al lui Petre.

Da, bucuria întoarcerii pierise, căci ce reprezenta pentru mine clipa de glorie înscrisă pe altimetru nouă mii șapte sute metri, pe lângă pierderea ireparabilă a lui Petre ?

Mă aflam acum în mijlocul unui nor des, care nu mi permitea să văd pământul...

Și deodată în tăcerea infinită a atmosferei o rumoare îndepărtată, o chemare profundă, îmi izbi urechile... Coboram.

Zgomotul creștea și era asemenea unui muget. Norul în care mă aflam se luminează de-odată și la dreapta mea am văzut o întindere clară, nesfârșită și care se mișca : Era marea. Balonul cobora vertiginos, iar vântul a cărui direcție se schimbă de la plecare mă împingea spre mare. Am priceput că eram pierdut...

În depărtare, — supremă ironie, — se desfășura umbra verde a unei insule pe care soarele gata să apună punca răsfrângerii aurii.

Deși era prea târziu ca să ajung până acolo, am înțeles că dacă aș putea amâna căderea eram aproape salvat.

Am aruncat deci tot ce am găsit în cale. Vântul care slăbise puțin nu mă împingea aproape de loc. Coasta insulei se apropia puțin câte puțin. Acolo era salvarea.

Cu toate astea balonul cobora mereu. Trei sau patru mile mă depărtau încă de coastă. Mi-era de ajuns ca să scap să mă mențin încă zece minute în aer...

Cutrerând expozițiile de pictură

SALA MOZART: Niculae Constantinescu și A. Mostu Marino

Când sgribulit de frigul umed al sfârșitului de iarnă, te trezești în fața pânzelor lui Niculae Constantinescu, simți, înainte de ori ce altfel de senzații, o mulțumire aproape trupestă, o binefăcătoare învăluire de căldură ce se degajează din pânzele sale pline de atâta lumină.

Fără să sacrifice nimic gustului marului public, care plătește adesea, în raport invers cu priceperea, Constantinescu, în plină maturitate a talentului său, e preocupat meru de cele mai dificile probleme tehnice, pe care le rezolvă însă atât de minunat.

Fugind intenționat de peisajul ce par'că solicită înadins aparatul fotografic al excursionistului modern, evitând peisajul romantic, așa cum gravura și o anumită pictură ne-a obișnuit să-l vedem, maestrul cutreră și ne redă sălbătecele, dar fermecătoarele ținuturi românești, coclaurii nobătuți de pantofii de lac ai vilegia-

Din nefericire nu mai aveam nici un sac cu nisip... Da, toată viața mea depindea acum de câteva kile de nisip.

Marea se frământa și urla sub mine. Priveam desnădăjduit în jurul meu, căutând ceva pentru a ușura nacela, pentru a face să dureze câteva secunde agonia mea... Inebunișem de groază...

Marea era acum la patru sute de metri dedesuptul meu... De-odată mi-a trecut prin minte o idee salvatoare, și trupul acesta sărman, lipsit de viață, nu mi mai apără ca un lucru sacru, ci pur și simplu ca o greutate enormă, inutilă. — vre-o 80 de kile, care ar fi putut prin aruncarea lui să-mi prelungească viața.

Valurile erau acum la o sută de metri sub mine : auzeam frecămătul lor, simțeam răsunarea lor.

Desperat, am luat cadavrul prietenului meu în brațe și l'am aruncat în vid.

Atunci, în vreme ce balonul ușurat, făcea un salt uriaș spre cer, în zgomotul înăbușit al valurilor, am auzit un strigăt supraomenesc, îngrozitor... un strigăt de animal înjunghiat, un strigăt... dar va putea oare să-l redea cineva strigătul acesta ?

Prietenul meu nu murise... da nu murise și eu l'am ucis !

În urmă nu mai știu ce s'a petrecut...

Știu doar că am aterizat pe insulă... că am fost adăpostit și îngrijit... apoi memoria mi-a revenit, am rețrăit, am suferit... sufer... mi-e rușine și mi-e frică...

Trad. de Const. A. I. Ghica

turistilor și codrii cu poteci tănuite pe care le știu doar ciobanii.

Spațiul întins, cu diafanele văluri azurii ce estompează depărtările ni-l redă Constantinescu într'un chip desăvârșit. În pânzele sale : „Munții Buzăului”, „Valea Buzăului” sau „Munții Mușcelului” privirea străbate zeci de kilometri, în zbor de pasăre, și nimic nu te oprește să zărești natura „cât poate cuprinde ochiul”, atât de clară, atât de reală, că pe alocuri, în depărtări, par'că vezi mișunând viața omenească la poalele dealurilor.

Lumina caracteristică a țării noastre, maestrul o fixează atât de bine pe pânză încât poți urmări lună cu lună, anotimp cu anotimp, cum ea se revărsa de variat peste holde, peste miriști, peste vârfuri de munți.

„Codrii care pier” cum melancolic constată artistul cei iubește, ni-l înfățișează în toată impunătoarea lor frumusețe.

La această expoziție, maestrul Constantinescu ne aduce un lucru nou : „Podul Carol I” cu toată valea inundabilă a Dunărei, văzută din sborul acroplanului, prin ceața umedă a di-

FILATELIA

Bibliografie filatelică

„Grosses Lexicon der Philatelie“ de Al. Bungerz. Editura *Albert Kurzl*. — München. (Prețul 22 goldmark).

„A science nouvelle, livres nouveaux!“, citim într'un număr trecut, din „L'écho de la timbrologie“:

— „La philathélie n'est plus un amusement d'écolier, elle n'est pas seulement un agréable passe temps, elle est devenue un „science“ passionnante, mais combien ardue“. *Post tenebras lux*, putem adăoga.

Intr'adevăr, eruditul și cunoscutul filatelist german, *Alexandru Bungerz*, în urma unor neobosite studii și cercetări de mai mulți ani, publică o operă monumentală, „Grosses Lexicon der Philatelie“, care astupă golul, atât de simțitor, până acum, în studiul filateliei.

Această lucrare conține, în cele 800 de pagini, ce o compun, articole foarte interesante, articole, ce aduc mari servicii colecționarilor de timbre poștale, chiar celor cu câteva cunoștințe de filatelie și de limba germană.

„O operă gigantică“ — afirmă „*Kosmophilatelist*“, — mai ales, când ne gândim, că e rezultatul muncii unui singur om.

„Grosses Lexicon der Philatelie“, este editat de *Albert Kurzl*, din München, în trei limbi: germană, engleză și franceză... și cuprinde tot ce privește pe filателиști: termeni tehnici cei mai uzitați, inscripțiunile și abreviațiunile ce se pot întâlni pe timbrele poștale, efigiile, peizajele, atributele, evenimentele istorice, legendele și maximele, numele descensorilor și gravurilor mai însemnați ai timbrelor poștale; un interesant studiu asupra obliterațiilor vechilor state germane sau străine, cu informațiuni precise asupra celor dintâiu birouri poștale, ale lor, etc. etc. Enumără toate timbrele false, toate timbrele de fantezie, de expres, de navigație maritimă sau aeriană; dă informațiuni asupra primelor albume, cataloage, manuale, filatelice, ziare, societăți, congrese și expozițiuni.

Catalogue de timbre-poste. Yvert et Tellier Champion, 1924. (Prețul 20 francs). *Amiens, Franța.*

Reputația mondială, de care se bucură vestitul catalog Y. și T., a făcut pe editorii lui, să-l tipărească în a 28-a ediție, pentru 1924, dându-l la iveală, încă din primele zile ale lunii Octombrie 1923.

Intr'un format simpatic și editat cu îngrijire, numitul catalog se bucură și acum, de aceeași primire strălucită, în cerul filateliștilor.

Catalogul Yvert și Tellier, — s'a mai spus în această rubrică despre

el — există dela 1896, paralel cu alte 3 sau 4 cataloage franceze, fără ca vreunul din ele să se fi putut impune colecționarilor... Catalogul acesta avu norocul, să cadă în mâinile unui om cu idei largi comerciale, înzestrat cu o putere uriașă de muncă și care pricepu, că dezvoltarea filateliei era strâns legată de existența unui catalog veșnic în curent cu prețul zilei. Opera aceasta, care a costat aproape 30 de ani de muncă neînteruptă, este astăzi, complet, realizată.

Ceiace alcătuește forța și succesul catalogului Yvert, este sinceritatea, cu care cotele sunt stabilite și edificate zilnic. Înainte de războiu, catalogul Yvert era concurat de acelea ale celorlalte națiuni, între altele de cataloagele germane; or, în timpul acestei perioade, a fost singurul, care, a trebuit, să fie adoptat „*volens, nolens*“, de celelalte țări și chiar de Germania. El a devenit, așa dar, un catalog internațional și azi, pe bazele lui, se tratează majoritatea tranzacțiilor.

Cliseele și facsimilele bine reușite, hârtia de o calitate superioară, fac din catalogul Yvert și Tellier 1924, nu numai un splendid volum de bibliotecă, ci manualul indispensabil al filatelistului.

Facem cunoscut tuturor acelor ce vor să concureze la premiile filatelice să trimită din timp cupoanele.

Poșta redacției

D-lui N. Ștefănescu, C.-Lung. — Bănuind că aveți mai mult timp liber vă rugăm să comunicați d-tră dacă întâmplător sunteți în corespondență cu editorii cataloagelor de care ați vorbit; că ar putea să trimită și acestei redacții care se ocupă de publicațiile lor, câte un exemplar.

Tragerea premiilor filatelice

Au eși la sorți următorii:

LOTUL I. D. M. Botzan, Str. Elena Cuza 2, Ioco.

LOTUL II. D-na Ileana Căp. Tănase, Str. g-ral Berthelot 10, Oradia Mare.

LOTUL III. D-na Maria Panaite, Str. V. Mărcincanu 3, Constanța.

LOTUL IV. D. Gh. Enciulescu, Str. V. Lupu 6, Galați.

LOTUL V. D. T. Turtureanu, Str. Maramureș 3, Craiova.

LOTUL VI. D. N. Georgescu, Str. G-ral Dragalina 205, Ploești.

LOTUL VII. D. Andrei Teodor, Str. Nicolă 20, Iași.

LOTUL VIII. D. Ilie P. Niculescu, Str. Cosminului 12, Ioco.

LOTUL IX. D. Titus Ivanovici, Str. Macedonia 63, Satu-Mare.

LOTUL X. D. M. Popescu, Str. Armoniei 96.

În curând vom anunța senzaționale premii filatelice pe care le vom oferi gratuit tuturor cititorilor noștri.

mineței. În această schiță, căci lucrarea e neterminată, găsim aceeași minunată însușire de a ne da o perspectivă atât de adâncă, atât de naturală.

Cine ar fi avut vre-o îndoială — alcătuită din superficialitatea observării — că maestrul nu stăpânește desenul, poate acum, în fața celor 15 desemnuri și pasteluri expuse, să vadă cât de rafinată, cât de meșteșugită și de îndemănatecă e tehnica liniilor din desemnurile sale.

Expoziția lui *Moscú Marino*, din Sala Mozart este un prilej rar — artistul e modest și expune la intervale mari — de admirație sinceră în fața unui talent adevărat.

Incepând prin a studia foarte serios desenul și culoarea — lucruri de care nici habar n'au mulți „artști“ care „fac“ pictură — *Moscú Marino* este astăzi, la o vârstă când alții dijbuesc prin întumericul nesiguranței sau al imitărei cine știe cărei bolnave fantezii occidentale — stăpân pe linie și sigur pe colorație.

Numai o muncă uriașă, bine ordonată, sănătos îndrumată, ne poate da explicația valorii lucrărilor expuse.

Cele două mari pasteluri, — studii de nud — sunt lucrări la a căror valoare, n'au putut ajunge unii „maștri“ tolerați de o anumită critică, nici la sfârșitul carierei lor...

Când astăzi, sunt expoziții unde într'o ramă aurită, pe o pânză cenușie abia poți ghici, condus de catalog, o bucată din trupul diform al vre-unei eșite din spital, și când această pânză înrămată se vinde cu mii de lei și este urecată în slavă de aceeași „anumită“ critică de artă, expoziția lui *Moscú Marino*, care știe ce a vrut să facă, este o sănătoasă și necesară contrabalansare a batjocorei de aiurea.

Natura moartă, capete de adevărată expresie, studii de nud, peisaje evocatoare, desemnuri decorative; minunate aquarele, fragede și limpezi, așa cum își are acest gen menirea, în toate se întrevede sămânța bună pe ogorul bine lucrat. Rodului i se vede de pe acum valoarea și — dacă nici o sămânță rea nu va veni să-i otrăvească dezvoltarea — ce bogat va fi el când vara vieții îl va coace în plin.

Gilly

O explicație și o îndreptare

Fabula Corbul și Vulpea, publicată în numărul trecut, e o traducere a maestrului *Ileliade Rădulescu*, sub care din greșeală s'a pus numele meu.

Acestei traduceri, sub calificarea pusă în frunte de „*Fabulă veche cu morală nouă*“ eu am adăogat numai rândurile din urmă.

N. ȚINC

Câteva hazuri

La ghicitoarea spiritistă

Diplomatie

— Uite, simt că soția dumitale se materializează. Peste o clipă va fi aci.
— Aoleo, stai madam puțin, stai să ascund mă-taroziul...

— Dragul meu, de ziua ta o să-ți fac cadou o pipă frumoasă de spumă de mare l...
— Dar am una l...
— Nu, n'o mai ai... am spart-o adineauri.

Mamă și amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH

18

Careta cu privirea pe nepoată, ca să e-
tase în paliditatea ei dacă și Filip era
pale. Incepuse să devină superstițioasă și-și
închipuia că aceste două tinere inimi, dacă
intr-adevăr trebuiau să se unească, se întâl-
neau mai dinainte într'o evocare reciprocă,
simțind de spațiu, de tăcere, de noapte și su-
ferență în același chip.

Louise, a cărei rană se cicatriza și se as-
cundeasub o îndemănatecă pleptănătură, nu
mai vrea să stea în casă. Avea încă friguri,
dar le sfida și nu vrea să se lase dominată
de ele. Își reluase micile ocupații, cititul, lu-
crul, cântul; era într-adevăr slăbită, dar nă-
dădă să prindă repede puteri.

Nu era bosumslată pe mătușă-sa. Din po-
trivă, îi zâmbea la fiecare întâlnire și-i ținea
în tăcere de urât în salon, le și nu-i mai
întindea fruntea la sărutat și totul se mă-
rginea într'ele la un schimb de vorbe indis-
pensabile.

D-na de Gremilly se înspăimânta uneori de
blăndețea aceasta care-i provoca curajul. Ar
fi vrut și ea să se ia la întrecere în blândete,
dar nu-i convenea acea superioritate de răb-
dare, îngerească ce ținea de nevinovăția ri-
valei sale. Totuși, când rămânea singură,
stătea după durerea ei, că nepoată-sa tre-
buia să sufere și ea îngrozitor, fără înțeles ce
mai pătrâna obiceiunță de a suferi și nu-i pa-
tea ierta că e așa de curajoasă, că are al-
beata aceea de martiră care se transfigu-
rează.

Între ei pe când mătușa ei, vizitatoare, in-

tină pe un fotoliu din salon, cu sprâncelele
încrășite, privea vag un punct fix, nepoată
cuprinsă de o subită nevoie de milă și temă-
du-se de o reînnoire de criză ca aceea care o
culcase la pat deunăzi, deschise pianul și du-
pă câte-va game, încercă să cânte, la început
mai încet, dar silindu-se să cânte din ce în
ce mai tare.

Sărmană pasăre răpită! Era încă slăbită și
vocea ei, când vrea să ridice, zgăria, se rupea,
plecând dintr'o inimă zdrobită.

D-na de Gremilly n'ascultă un crâmpel de
vreme, dar când vocea o trezi din visare, tre-
sări de milă.

— Micuța de ea — gândi mătușa — are de
ce trăi mai mult ca mine!

Privi pe Louise cu niște ochi umezi, ca și
cum ar fi vrut să întindă mâinile spre ea și
să-i strige: „copila mea, fata mea!” dar de
opt zile se ferea de emoții. De aceea se mul-
țumii să-i zică încet:

— Nu mai cânta Louise, că te obosești.

Louise se sculă cu supunerea ei obișnuită,
închise pianul și făcu un pas spre mătușa ei.
Această avu teamă de un cuvânt, de un gest,
de o intenție cari ar fi putut provoca o scenă
între ele și asprindu-și vocea, adăogă:

— Sau dacă ai așa mare poftă de cântat,
du-te afară de cântă.

Louise se inclină, închise pe jumătate pleo-
pele, nu se mai opri înaintea mătușii ei, ci
stăpânindu-se să nu izbucnească, ieși încet
din salon ca să se ducă să plângă în voie în
camera ei.

Rămasă singură, d-na de Gremilly izbucni
pe loc în lacrimi.

— E laș ceea ce fac — mormăi ea, mușcă-
du-și batista. Nenorocos o nevinovată și mă
torturez de cândorea ei. Ce înseamnă jubi-
rea mea pe lângă a ei? Am să-i scriu lui Fi-
lip să se hotărască odată și să ne spună care
e aceea pe care vrea s'o omoare din noi două.

În chiar clipa când vrea să se ducă să-și
prezintă proiectul în execuție, proiect la care
nu îndrăznise să se oprească până atunci,
clopotelul dela scară răsună și auzi vorbin-
du-se pe sală. Fu gata să refuze vizita aceea-
ta la o oră așa de neobișnuită în Paris, când
totuși ușa se deschise și feciorul vesti cu
cure-care solemnitate:

— Doamna vicontesă de Luzay!

Era mama lui Filip.

D-na de Gremilly auzind numele prietenii
ei din copilărie, a colegii de școală, rămase
în picioare tîntuită locului, cu o infiltrație de
groază în toate vinele ei, până și'n păr. Aș-
tepta trăznetul într'un cuvânt de dispreț, de
ură materoă.

(Va urma)

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
Pe luna F. bruarie 1924
CUPON No. 2.
